

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІОТЕХНОЛОГІЙ ТА
АКВАКУЛЬТУРИ**

**Кафедра технології виробництва та переробки продукції
тваринництва**

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри, кандидат
сільськогосподарських наук, доцент

_____ **Тетяна ПУШКАР**

« ____ » _____ 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти
Освітньої програми «Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва»

За спеціальністю: 204 Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва

**«Аналіз та санітарно-гігієнічна характеристика утримання коней
рисистих порід в умовах філії «Одеський іподром»ДП «Конярство
України»**

Науковий керівник: кандидат
сільськогосподарських наук, доцент,

Валентина ЯСЬКО _____

Рецензент: кандидат сільськогосподарських наук,
доцент, **Ігор Ніколенко** _____

Виконав здобувач першого (бакалаврського)
ступеня вищої освіти, заочної форми навчання
освітньо-професійна програма «Технологія
виробництва і переробки продукції
тваринництва» спеціальність 204 Технологія
виробництва і переробки продукції тваринництва
Онуфрієко Ірина Сергіївна

*Засвідчую, що кваліфікаційна робота містить
результати власних досліджень. Використання
ідей і текстів інших авторів має посилання на
відповідне джерело.*

Онуфрієко Ірина Сергіївна

ОДЕСА – 2026

ЗМІСТ

Реферат	3
Перелік умовних скорочень	4
Вступ	5
РОЗДІЛ 1. Огляд літератури	7
1.1. Біологічні особливості коней	7
1.2. Історія і сучасність рисистого конярства України	8
1.3. Фізіологічна характеристика тренінгу рисаків	15
РОЗДІЛ 2 Матеріал, умови і методика виконання роботи	20
2.1. Характеристика Одеського державного іподрому	20
2.2. Завдання, матеріал та методи досліджень	23
РОЗДІЛ 3. Розрахунково-технологічна частина	24
3.1. Санітарно-гігієнічні умови утримання коней на іподромі	24
3.2. Годівля і напування коней	34
3.3. Тренінг коней рисистих порід на Одеському іподромі	37
3. 4. Випробування коней на Одеському іподромі	46
3.5. Економічна ефективність випробувань коней на Одеському іподромі	51
Висновки і пропозиції	53
Список використанії джерел	54
Додатки	55

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну роботу Онуфрієнко Ірини Сергіївни здобувача першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти, заочної форми навчання освітньо-професійна програма «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» спеціальність 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва на тему: «Аналіз та санітарно-гігієнічна характеристика утримання коней рисистих порід в умовах філії «Одеський іподром» ДП «Конярство України»»

Кваліфікаційна робота здобувача Онуфрієнко Ірини Сергіївни присвячена вивченню та аналізу умов утримання, годівлі та методів тренінгу коней рисистих порід на Одеському державному іподромі.

Обсяг роботи: 66 сторінки друкованого тексту, таблиць 9, рисунків 9. В списку літератури налічується 21 джерело літератури.

Кваліфікаційна робота виконувалася в умовах філії «Одеський іподром» ДП «Конярство України». Метою роботи було: вивчити та проаналізувати умови утримання, годівлі та методи тренінгу коней рисистих порід на Одеському державному іподромі. Для досягнення цієї мети були поставлені та вирішені наступні задачі:

- проаналізувати санітарно-гігієнічні умови утримання і годівлі коней на Одеському іподромі;
- проаналізувати методи тренінгу, які застосовуються на іподромі до рисаків;
- провести зрівняльну оцінку жвавості коней на дистанції 1600 м в залежності від віку;
- по результатам випробувань на іподромі провести економічну оцінку порід.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

т - тонна

ц - центнер

кг – кілограм

г – грам

мг – міліграм

м - метр

км – кілометр

мм – міліметр

га – гектар

гол. – голів

шт. – штук

віт. – вітамін

корм.од. – кормові одиниці

грн. гривні

ВСТУП

Конярство в Україні має давні традиції. Сприятливими умовами для його розвитку виявилось спочатку утворення у XVI – XVIII сторіччі Запорізького козацтва, надалі - інтенсивний розвиток на початку XX ст. сільського господарства, що супроводжувалось підвищенням попиту на ремонтних коней для кавалерії, племінних та робочих тварин. На сьогоднішній день в нашій країні функціонують 18 кінних заводів та 77 племрепродукторів, які мають в своєму розпорядженні більш ніж 5 тисяч племінних коней 17 порід. У кінних заводах України вирощені коні видатного класу, що зробили величезний вплив на чистокровне та рисисте конярство. Для успішного ведення цієї галузі завжди надавалася увага таким найважливішим етапам племінної роботи, як добір та підбір тварин, відтворення і вирощування молодняку, тренінг і випробування племінних коней, а також умови їх годівлі та утримання.

Удосконалювати жвавісні якості рисистих коней можна лише тоді, коли високий рівень селекційної роботи підкріплюється передовою технологією вирощування молодняку в кінних заводах та створенням на іподромах умов, які сприяють якнайповнішому виявленню жвавості коней без збитку для їх здоров'я і загального розвитку. До таких умов відносяться відповідна нормам повноцінна годівля та правильне утримання коней, кваліфікований догляд за ними, а також раціональна система їх тренування і випробувань. У несприятливих умовах різниця між кращими і гіршими представниками породи згладжується, потенційні можливості рисаків повністю не розкриваються, а окремі коні через негодовілю, травми, захворювання або інші причини передчасно втрачають племінну цінність.

Відомо, що племінна робота по удосконаленню порід коней неможлива без попереднього планування. Однак планування має реальне значення лише тоді, коли намічено конкретний рівень продуктивності по тим чи іншим ознакам, що селекціонуються та визначені шляхи його досягнення. Жвавість рисака як основна селекційна ознака, характеризується дуже

високою мінливістю. Це обумовлено як генотипом коня, так і умовами, які безпосередньо впливають на його працездатність (годівля, утримання, методи тренінгу, умови випробувань та ін.).

В Україні селекція рисистих порід (і в першу чергу, орловської), ведеться не лише за жвавистю, але й за розмірами тіла, екстер'єром та якістю нащадків. Але якщо для коней російської (а нині – призової) рисистої породи типовість екстер'єру майже втратила своє значення, то для орловських рисаків це є однією з основних ознак, що ретельно контролюється і селекціонується.

Тому метою роботи було: вивчити та проаналізувати умови утримання, годівлі та методів тренінгу коней рисистих порід на Одеському іподромі. Для досягнення цієї мети були поставлені та вирішені наступні задачі:

- проаналізувати санітарно-гігієнічні умови утримання і годівлі коней на Одеському іподромі;
- проаналізувати методи тренінгу, які застосовуються на іподромі до рисаків;
- провести зрівняльну оцінку жвавості коней на дистанції 1600 м в залежності від віку;
- по результатам випробувань на іподромі провести економічну оцінку порід.

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1 Біологічні особливості коней

Одним з важливих чинників поліпшення коней всіх порід є їх відбір за екстер'єром [6]. Основним є окомірний спосіб оцінки коня. При цьому останній пов'язаний з особливостями розвитку внутрішніх якостей коня, тобто з його інтер'єром. Знання біологічних особливостей коня необхідне для розробки основних прийомів тренінгу, індивідуальних фізичних навантажень і раціонів годівлі, а також для створення оптимальних санітарно-гігієнічних умов утримання [10].

Основні біологічні показники коней, за даними фізіологічних досліджень лабораторії тренінгу ВНДІ Конярства наступні: вага серця - 4-4,5 кг, до 6-6,5 кг. Місткість серця - 4-5 л. Загальна кількість крові - 35-50 л, на 1 кг живої маси - 85-95 мл (або 7-11% живої маси), кругообіг крові - 25-30 сек. Вдихів в хвилину - 12-14, при жвавій роботі досягає 80-88. Місткість легенів - 30-45 л, пульс у спокої - 30-42 удари в хвилину [4].

За даними [15], шлунок коней є однокамерним, місткість шлунку - 17-20 л, тонкого відділу кишечника - 50-55 л, товстого відділу кишечника - 150-160 л. Довжина тонкого відділу кишечника - 20-25 м, товстого відділу кишечника - 7-8 м. Добове виділення слини - 30-50 л, калу - до 20 кг, сечі - 4-5 л.

Линяння - 2 рази на рік (весна і осінь). Тривалість життя коней в середньому 25-35 років, термін господарського використання з 3 до 14-15 років, при вмілому використанні - до 20 років [13].

За даними [4], вік настання статевого зрілості у кобил складає 11-13 місяців, жеребців – 12-18 міс. Вік племінного використання кобил ваговозних порід – 2,5-3 роки; жеребців – 4 роки. Вік племінного використання коней верхових та рисистих порід – відповідно на 2 роки пізніше. Тривалість племінного використання коней пов'язана з їх породною скороспілістю, індивідуальними особливостями, конституційною міцністю. У ваговозів вона закінчується у 15-16 років, у верхових та рисистих – у 18-20, у коней

примітивних порід – у 25-28 років. Деякі цінні плідники верхових та рисистих порід зберігають відтворні якості до 23-27 років.

Тривалість жеребності у кобил складає в середньому 335 діб з коливанням від 320 до 345 діб. Тривалість охоти – 5-7 діб з коливанням від 1-2 до 13 діб [13].

За даними, [9] коні сприймають звук від 20 Гц до 33,5 кГц, розрізняють частоту ударів метронома - 96 з 100 ударів в хвилину; частоту тонів - 1015 і 1025 Гц від 1000 Гц; інтенсивність звукових відмінностей на 1,0-1,5 Дб. Коні розрізняють форму і колір предметів та різницю в температурі - в 1,0°.

На основі закономірностей діяльності центральної нервової системи під час рухально-харчового експерименту, встановлених учнем І.П. Павлова академіком П.С. Купаловим, була розроблена методика, що дозволяє визначити тип вищої нервової діяльності коня, який є необхідним для розробки індивідуальних прийомів тренінгу. За даними численних досліджень [4, 12, 15, 16] більшість коней спортивних порід належить до сильного врівноваженого рухливого типу (приблизно 56%), близько 20% належать до сильного врівноваженого інертного, стільки ж - до сильного нерівноваженого і лише 5-7% коней належать до слабого типу ВНД.

1.2 Історія і сучасність рисистого конярства України

Орловська та російська (а нині – призова) рисисті породи коней відносяться до спеціалізованих упряжних порід. Найбільший вплив на створення вітчизняного рисистого конярства має, безумовно, орловська рисиста порода, яка була виведена на кінному заводі графа А.Г. Орлова-Чесменського у кінці XVII – на початку XIX ст. При створенні орловського рисака було застосовано складне відтворювальне схрещування коней

верхових, верхово-упряжних та упряжних порід: арабської, чистокровної верхової, голандської, датської, мекленбурзької, неаполітанської та ін. [5].

В історії розвитку породи можна виділити декілька етапів, на протязі яких до орловських рисаків пред'являлись різні вимоги та застосовувались різні методи племінної роботи. За даними В.О. Вітта, на першому етапі на заводі А.Г.Орлова використовувалось 63 жеребця та 143 кобили. Проводились різноманітні міжпородні схрещування за формулою: верховий жеребець×упряжна або верхово-упряжна кобила. Для подальшої роботи у племінний склад зараховувалось не більш як 30% верхово-упряжних помісей, які при випробуванні на короткі та довгі дистанції показували найкращі результати на рисистому алюрі [6]. Найбільш вдалі міжпородні сполучення отримані у наступному процесі пороодоутворення: арабо-датсько-голандська та арабо-мекленбурзька [20].

Відбір за якістю потомства, який проводився з 1774 по 1811 рік, виявив основоположника породи: світло-сірого арабського жеребця Сметанку, який хоч і використовувався як плідник протягом одного року, але дав найбільш цінне потомство. З п'яти його нащадків основними у створенні орловської породи стали Полкан I від датської кобили та Фелькерзам від чистокровної верхової. За даними [18], від Фелькерзама у племінний склад було зараховано 59 дочок та 7 синів, а від Полкана I – 21 дочка та 7 синів, з яких особливо визначались Мраморний та Барс I, обоє від голандських кобил. Ряд авторів [13] відмічають, що з початком використання Барса I до нього проводився, в основному, однорідний за походженням підбір. За даними каталогу орловських рисаків (2010 р), з 47 жеребців-плідників, які використовуються нині в селекції України, 35 по прямій чоловічій лінії підіймаються до двох синів Барса I - Лебедя та Любезного (від арабо-мекленбурзьких кобил).

Вперше у світовій практиці конярства А.Г. Орлов застосував та відпрацював систему тренінгу рисистого молодняка та його випробування на короткі та довгі (до 20 км) дистанції. Виключним впливом на формування

породи стало також впровадження стайнево-пасовищної системи утримання, яка сприяла формуванню міцного здоров'я, витривалості та невибагливості [5].

Доведення роботи з лініями в орловській породі до рівня системи належить В.І. Шишкіну. Використовуючи споріднене парування (в т.ч. і на Барса I та його синів), він заклав основи практично всіх сучасних ліній, а також удосконалив системи добору та підбору за роботоздатністю, типом, екстер'єром, походженням та віком [1].

Сучасний орловський рисак є гармонійною, достатньо сухою твариною упряжного типу, з трохи подовженою породною головою, високо поставленою "лебединою" шиєю, добре розвиненою холкою, широкою спиною, добре обмускуленим попереком, широким міцним крупом. Кінцівки сухі, с правильною постановкою. Найбільш поширені масті: сіра (біля 55%), ворона та гніда. З вад найчастіше зустрічається сирість суглобів, недостатня міцність сухожильно-зв'язкового апарату. Проміри жеребців: 161-163-184-21,5; кобил – 159-161-180-20. У породі існують наступні типи: крупний густий, густий некрупний, крупний полегшений та середній, який є найбільш розповсюдженим. Рекорд жвавості на 1600 м в Україні належить жеребцю Іппік від Персіда та Іфігенії – 1.59,7 [7].

Нині в кінних заводах України робота з орловською породою ведеться за лініями, при дуже суворому доборі та підборі. Відтворний склад представлений 14 лініями, у т.ч. 8 основними. Біля 30% представників породи відносяться до лінії Отбоя, вони відрізняються вдалим сполученням жвавості із скороспілістю, правильним екстер'єром та ярко вираженою типовістю. Також одними з кращих ліній є: лінія Барчука – коні крупні, масивні, скороспілі; Ловчего – крупні, нарядні, з дуже високими показниками жвавості, але недостатньо масивні, вибагливі до умов утримання та годівлі; Воїна – дуже породні коні, сухої конституції, середньої масивності, "дистанціонери"; Ельборуса, Бубенчика – скороспілі, декілька грубі; Ветерка – дуже скороспілі та жжаві коні, декілька сирої конституції.

За даними Б.М. Гопки та ін. [7], кращими плідниками за кількістю рисаків класу 2.10 є жеребець Піон (52 нащадки), його батько Отклік (31) та Успіх (27). Особливою препотентністю відрізняється Піон, який має 6 голів класу 2.05 та жвавніше: Помпей 2.02,4; Бафін 2.03,7; Клапан 2.03,9; Заплат 2.04,7; Фортуна то 2.04,7; Блокпост 2.05 (10).

Значний прогрес у розвитку орловської породи прийшовся на 60-80-ті роки ХХ сторіччя, коли значно підвищилися показники жвавості, покращився тип та нарядність екстер'єру. Представниками високих селекційних досягнень можуть слугувати такі видатні коні, як Біполяр, Капор, Вольфрам, Іппік, Запас та ін. Але наступного часу стан породи є критичним – різко скоротилась кількість маток та катастрофічно збільшилась доля впливу 2-3 споріднених між собою ліній, що веде до безсистемних інбридингів, порушена селекційна програма, координація діяльності кінних заводів по визначенню напрямків роботи з породою, добору та використанню плідників.

Ознаки деградації породи: зниження калібру та плодючості, погіршення екстер'єрної оцінки, зменшення долі висококласних рисаків. Колись розповсюджена та краща у Європі легкоупряжна порода, яка мала високий попит як масовий поліпшувач, а з боку закордонних покупців як екзотичний кінь, може загинути із-за відсутності чіткого визначення її місця та ролі в системі іподромного бігового бізнесу [1].

На відміну від орловського, російський рисак є відносно молодою породою, затвердженою у 1949 році. Основою для її створення стали орловська та американська стандартbredна порода. Наприкінці ХІХ сторіччя з США до Росії було ввезено 156 жеребців та 220 кобил американського походження: Кресціус 2.02, Боб Дуглас 2.04,5, Ален Вінтер 2.06,5 та інші. Орловських кобил почали парувати з жеребцями американської стандартbredної породи для отримання більш жвавих орлово-американських помісей. Цей період (1880-1917рр.) є першим етапом в історії формування російської рисистої породи [18].

Він характеризується широким застосуванням міжпородного схрещування як промислового методу, з частковим використанням поглинального схрещування та методу прилиття крові. Другий етап – з 1917 по 1926 роки – характеризується змушеним використанням помі сей для розведення "в собі", з частковим застосуванням міжпородного схрещування з американськими рисаками, що залишилися, та зворотнього схрещування з орловськими. Завданням цих схрещувань було отримання жвавого призового коня, але з декілька завищеними вимогами до типу рисака як масового поліпшувача. На той час орлово-американські помісі (метиси) зарекомендували себе високим швидкісним класом як всередині країни, так і за її межами. Перші післяреволюційні гастролі рисаків відбулись у 1928 році в Германії, де Прюнель, Петушок та Хазяїн викликали захоплення не тільки своїми блискучими перемогами, але й досконалим екстер'єром [17].

Ідея формування нової породи на основі орлово-американських помі сей була висунута у 30-ті роки XX сторіччя, і третій етап формування російської рисистої породи (1926-1941 рр.) вже характеризується плановою селекційно-зоотехнічною роботою з метою створення нової породи, яка має відрізнятися високою жвавистю, великим ростом, упряжним типом та нарядним екстер'єром. Основним методом розведення третього періоду було відтворне схрещування з використанням інбридингу на видатних батьків, а також зворотнє схрещування помісей з орловським рисаком. Добір та підбір проводився за жвавистю, калібром, типовістю та походженням. У цій роботі значно визначились Олександрівський, Лаврівський та Дібрівський кінні заводи. Величезне значення для виведення нової породи мали значно поліпшені умови годівлі та утримання відтворного складу, і, головним чином, вирощування молодняка. За цей період російський рисак, який значно поступався орловському у рості та масивності, наблизився до останнього за типом та калібром, не втративши при цьому підвищеної жвавості. У 1940 р була сформована внутрішньо породна структура, визначилися найбільш вдалі генеалогічні сполучення. Нова порода затверджується у 1949 році.

"Зараз можна цілком певно заявити, - писав [15], - що створена самостійна нова порода рисаків і за дуже короткий час".

Сучасний рисак – це кінь легкоупряжного типу, середнього калібру, міцної сухої конституції [2,3].

Коні рисистої породи у більшості достатньо масивні, з добре розвиненими м'язами та сухожильно-зв'язковим апаратом, міцним скелетом; їм присутня міцна конституція. Масть переважно гніда (52%), ворона (19%), рідше сіра та руда. Російський рисак відрізняється від орловського більш вкороченим корпусом, більшою сухістю конституції, більш виявленою лінією спини та холкою, сухістю кінцівок. Коні цієї породи більш скороспілі. [6].

З екстер'єрних вад найчастіше зустрічається шаблюватість кінцівок та звислість крупа. Вчені [3] вважають, що російські рисаки більш жваві, ніж орловські, в середньому на 2-2,5 секунд на дистанцію 1600 м. Російські рисаки мають високу роботоздатність як на іподромних випробуваннях, так і на сільськогосподарських і транспортних роботах.

У породі сформовано 17 ліній, серед яких домінуючий стан у 50-80-ті роки ХХ ст. займали лінії Заморського Чуда, Гильдейця, Подарка, Налима, Додиря, Трепета. Усі ці плідники з'являлися прямими нащадками жеребців американського походження. Виключення складала лінія Додиря, яка була отримана методом зворотнього схрещування. За онуком Додиря – гнідим жеребцем Жестом від Талантливого та Желнерочки на протязі 20 років утримувався рекорд жвавості на 1600 м – 1.59,6.

Удосконалення породи здійснювалось чистопородним розведенням та було спрямоване на підвищення жвавісних якостей при дотриманні типовості екстер'єру. Але у зв'язку із розвитком рисистого кінного спорту та підвищенням попиту на коней високого жвавісного класу з 1962 р відбувається схрещування російського рисака з американською та французькою породами. За рахунок цього схрещування не тільки збільшилась середня жвавість та були оновлені деякі рекорди, але й

відбулась суттєва генеалогічна перебудова породи. У 1990 році на кінних заводах існувало біля 75% стандартбредних та помісних жеребців, яких використовували як на чистопородних російських, так і помісних кобилах [12]. За цей час з'ясувалося, що більшість ліній у російській рисистій породі не витримує конкуренції з нащадками вивідних американських рисаків. Нині вони практично витіснили всіх жеребців вітчизняних ліній, і цей процес безперервно посилюється.

Найбільш оптимальним виявиться розведення рисака призового напрямку з рівнем кровності стандартбредної породи порядку 5/8, при селекції на жвавість з максимально можливим збереженням типу та екстер'єру, але у більшості кінних заводів України у відтворному складі вже зараз переважають рисаки "третього покоління" (7/8 кровності за американською стандартбредною породою). Тому назву породи "російський рисак" нині прийнято визначати як "призовий рисак" [11].

Нині в кінних заводах України робота з російським (або "призовим") рисаком ведеться за двома основними лініями – Воломайта та Скотленда, які мають численні відгалуження. Основними кінними заводами, які розводять орловських та російських рисаків в Україні, є Запорізький, Дібрівський, Лимарівський і багато племінних репродукторів.

1.3 Фізіологічна характеристика тренінгу рисаків

Кожний з основних видів тренувальних робіт рисистого коня має своє значення, а тому успіх його тренінгу залежить від правильного їх дозування і раціонального поєднання [4].

Крок який використовується в конярстві це найповільніший алюр. При русі кроком чути чотири удари копит об землю, наприклад, в такій послідовності: ліва задня, ліва передня, права задня, права передня. При звичайному кроці задня нога коня не виноситься за слід односторонньої передньої, а при широкому (подовженому) перекриває слід передньої. На звичайному кроці спирання коня йде на три ноги, а на широкому буває і на дві односторонні ноги. Багатьма дослідженнями [2, 6, 9, 12, 16] встановлено, що вже при заводському тренінгу слід виробляти у рисаків широкий енергійний крок, який сприяє кращому розвитку мускулатури і більш активному перебігу обмінних процесів.

Крок – природний алюр, їм може рухатися кожен кінь без спеціального навчання. При русі кроком енергії витрачається в 5-6 разів більше, ніж в стані відносного спокою. Таке підвищення рівня обмінних процесів дуже важливе для тренінгу швидкоалюрного коня. При русі кроком створюється тривале, але незначне навантаження на мускулатуру, сухожильно-зв'язковий апарат, серцево-судинну і дихальну системи. Потреба рисака в кисні при цьому легко задовольняється, і кисневий борг не утворюється; не виникає і стимулу до значної інтенсифікації дихання, внаслідок чого воно за ритмом відбувається не синхронно з рухом [12].

З кроку звичайно починають і кроком закінчують всяку тренувальну роботу, його застосовують як активний відпочинок між репризами троту, між гітами махової та жвавої роботи. Крок в качалці, проводка в поводі або на водилці сприяє перебігу відновних процесів [4, 9, 12].

Трот або тиха рись, це дуже важливий елемент тренування рисаків. При русі тротом чути два удари копит об землю, причому одночасно відділяються, переносяться вперед і ставляться на землю дві діагонально

розташовані кінцівки, наприклад, права передня і ліва задня. Оскільки на звичайному троті задня нога не переступає слід односторонньої передньої, то ліва передня і права задня ноги (ліва діагональ) відділяються від землі після того, як права передня і ліва задня ноги (права діагональ) стануть на землю. В результаті цього відсутня фаза безопірного руху (кінь повністю не відривається від землі). За даними [3], дистанцію 1600 м рисаки долають тротом приблизно за 6-7 хв.

При прискореному ("веселому") троті крок подовжується і задня нога вже переступає слід односторонньої передньої. Отже, при "веселому" троті кінь якийсь момент знаходиться у фазі безопірного руху.

За даними [12], у порівнянні із станом спокою енергетичні витрати рисака в одиницю часу при русі тротом збільшуються приблизно в 12 разів, так що вимоги до інтенсифікації дихання зростають. Дихання і рух протікають звичайно синхронно, організм рисака отримує необхідну кількість кисню, і наростаючого кисневого боргу не утворюється. Автори [3] стверджують, що рух тротом забезпечує зміцнення сухожильно-зв'язкового апарату і розвиток мускулатури рисака в найвигідніших для організму умовах. Встановлено також, що спокійний рух тротом, а тим більше чергування його з кроком позитивно впливає на стан нервової системи рисака. Це має особливе значення при тривалому знаходженні рисака в умовах іподрому.

Таким чином, трот разом з кроком є одним з елементів тренування рисистого коня, який заспокоює його нервову систему і зміцнює внутрішнє гальмування.

Розмашка по швидкості руху це наступний після троту вид рисистого алюру. Кінцівки при русі рисака розмашкою переступають в тій же послідовності, як і на троті, тобто діагонально. Проте на розмашці крок коня довший і слід задньої ноги завжди перекриває слід односторонньої передньої, у зв'язку з чим цей алюр включає фазу безопірного руху коня. Швидкість руху рисака розмашкою залежить від його жвавості.

За даними [11,8], витрата енергії в одиницю часу у рисистого коня при русі розмашкою приблизно в 2 рази вища, ніж при троті, та в 24 рази вище, ніж у стані спокою. Розмашка може бути перехідним алюром від троту до більш жвавої рисі, а також самостійною тренувальною роботою. Для молодих коней розмашка має значення самостійної роботи, що проводиться в 2-3 гіти, і є для них по суті махом. На розмашці відпрацьовується найбільш відповідальна частина виїздки рисаків – збалансована рись, а також дія на рот коня. Робота розмашкою на подовжені (2400 м) і довгі (3200 м) дистанції сприяє розвитку всіх фізіологічних систем рисака. Синхронне в нормі з рухом дихання коня на розмашці стає глибшим, ніж при русі тротом, що забезпечує краще забезпечення його організму киснем. Проте вже на розмашці виникає наростаючий кисневий борг, що становить близько 13% загального споживання кисню і обмежує певною мірою тривалість цієї роботи [12].

Мах, подібно троту і розмашці, за характером руху рисака відноситься до алюру, що носить загальну назву рись. Проте цьому виду тренувальної роботи властива вже значно велика швидкість. Як вважають [6,12,15] мах є високим ступенем на шляху розвитку і відпрацюванню жвавої рисі.

При русі рисака махом порядок зміни ніг такий, як при троті і розмашці, але крок коня стає довшим, фаза безопірного руху – більш тривалою. Під час руху махом також чути два удари ніг об землю: один правою передньою і одночасно лівою задньою, інший – лівою передньою і правою задньою.

За даними [17], при роботі рисистого коня махом зі жвавистю близько 2 хв 50 с на 1600 м енергії в одиницю часу витрачається в 35 разів більше, ніж при русі тротом. Не дивлячись на значно більш глибоке (завдяки синхронності ритмів) дихання коня і краще засвоєння організмом кисню, при роботі махом все ж таки виникає наростаючий кисневий борг, який досягає приблизно 30% загальної потреби його у кисні.

Високий рівень енергетичних процесів вимагає інтенсивного надходження у працюючі м'язи енергетичного матеріалу, головним чином глікогену, а тому при русі рисака махом посилено розвиваються і функціонують його глікогенні депо. Рух в умовах значної кисневої заборгованості тренує і буферну систему крові коня. Взагалі рух рисистого коня махом, будучи інтенсивним, але не гранично напруженим, сприяє розвитку і координації діяльності всіх фізіологічних систем організму рисака [19]. Тому мах є виключно важливим елементом тренувальної роботи коней різного віку.

Жвава рись, це найвищий за напруженістю елемент в системі тренувальних робіт рисака. Їй обов'язково повинні передувати всі розглянуті вище види тренувальних робіт. Без поступової послідовної підготовки від рисистого коня не можна вимагати прояву жвавої рисі, оскільки це приведе до тривалої або повної втрати ним здібності до подальшого прояву високої жвавості [4, 17].

Фаза безопірного руху рисака на жвавій рисі найбільш тривала, а сліди задніх ніг виносяться за сліди односторонніх передніх на граничну відстань, що досягає іноді 5 м і більш. Довжина кроку на жвавій рисі найбільша, при цьому ноги рисака змінюються і переступають майже так само, як і при русі його махом.

Але, як показали дослідження [20], якщо на маху діагонально розташовані ноги відриваються від землі і стають на землю одночасно, то на жвавій рисі передня нога, даючи коневі поштовх вгору, відривається від землі декілька раніше, ніж діагонально розташована задня нога, що штовхає тулуб коня вперед. Після фази безопірного руху стає на землю спочатку задня нога, а слідом за нею діагонально розташована передня. Проте інтервали ці настільки малі, що при жвавій рисі уловлюються тільки два удари об землю.

Витрата енергії на жвавій рисі в 60 і більше разів вище, ніж у стані відносного спокою коня, а глибина вдиху і коефіцієнт утилізації кисню

досягають найбільшої величини. Особливе значення при жвавій рисі набуває синхронність ритмів дихання і руху, співвідношення яких може складати 1:1,5; 1:2 і більш. За даними [12], наростаючий кисневий борг досягає 40% і більш, що свідчить про виняткову напруженість рисака на жвавій рисі. До того ж слід враховувати, що жвава рись є штучним алюром, оскільки при такій швидкості перехід на галоп навіть для рисака виявився б природним. Те, що рисака примушують бігти риссю з великою швидкістю, є до певної міри насильством над його природою.

Це і викликає особливо велике напруження його нервової системи, приводячи її в сильне збудження. А тому правильна система тренування рисистого коня передбачає не більш одного дня в тиждень для жвавої роботи рисака або виступу його на приз і одного дня махової роботи; у решту днів коневі призначають більш легку роботу, яка заспокоює нервову систему [14]. Тільки дуже добре підготовленого рисака можна допустити до повторного виступу на приз протягом одного тижня.

Жвава робота рисака служить перш за все контролем для передуючого циклу тренування; разом з тим вона завершує підготовку його до призу – найвищого напруження при випробуваннях. Таким чином, на жвавій роботі визначається ступінь готовності рисака до виступу на приз, до якого його підводять. Проводять таку роботу звичайно з невеликим запасом жвавості проти передбачуваної в призі і граничних можливостей коня на даний період. Для різних коней цей запас коливається звичайно в межах від 2 до 10 сек на 1600 м [6, 12, 15, 16,19].

РОЗДІЛ 2 Матеріал, умови і методика виконання роботи

2.1 Характеристика Одеського державного іподрому

Філія «Одеський іподром» ДП «Конярство України» розташований в Малиновському районі міста Одеси, має добре сполучення міським транспортом зі всіма районами міста (рис.1,2,3). Іподром розташований на площі 30 га і у його розпорядженні три бігові доріжки різного призначення:

- основна призова ґрунтова - 1600 м;
- зимова піщана – 1476 м;
- скакова доріжка – 1800 м.

Рис.1. Адміністративне приміщення іподрому

Всі доріжки не мають дренажу, огороження і нічного освітлення. Призова і скакова доріжки мають ливневу каналізацію. Для обробки бігових доріжок є трактор, поливна машина. На території іподрому пробурена свердловина яка забезпечує в достатній кількості водою для зволоження доріжки і підтримки в належному стані. На іподромі є трибуна літнього типу, яка була збудована як сезонна і не забезпечує відвідувачів необхідними умовами, особливо взимку. Також є автопрак і ангар для зберігання

концкормів. Є на іподромі лазарет і два ветеринарні лікарі. Біля стаєнь побудовані варки для вигулу коней та механічні водилки. Територія іподрому огорожена, під'їзні шляхи та дороги у межах території асфальтовані. Випробування коней проводяться цілорічно, за винятком грудня, протягом якого на іподромі проводяться профілактичні ветеринарні заходи. Тренувальним інвентарем іподром забезпечується незадовільно. На Іподромі є 8 стаєнь загальною місткістю 320 конемісць. Кінно-племінна частина складається з 8 тренвідділень рисистих коней:

- Дацковський А.І. (Дубрівський к/з і ЧСП «Камишанське»);
- Авдемирець А.А. (Дубрівський к/з і Запоріжський к/з);
- Косюк Н.В. (Запоріжський к/з);
- Кузьменко А.А. (Лімарівський к/з);
- Тал'янський В.А. (Запоріжський к/з);
- Заставнюк О.В. (ФХ «Голд Сад»);
- Красношлик Н.С. (к/з «Шахтар»);
- Красношлик О.С. (Запоріжський к/з і часні коне-власники).

Рис. 2.Трибуни для відвідувачів

Рис.3. Вид іподрому

2.2 Завдання, матеріал та методи досліджень

Об'єктом досліджень було поголів'я коней орловської і російської породи, які випробовуються на Одеському іподромі. Робочі якості коней оцінювалися за кращою жвавистю на дистанцію 1600 метрів. Дані брали з відомостей та програм випробувань коней за 2024 рік.

Параметри мікроклімату в стайнях визначали за допомогою:

- температуру та вологість повітря за допомогою статистичного психометра;
- для визначення швидкості руху повітря використовували анемометр;
- для визначення концентрації шкідливих газів використовували газоаналізатор типу УГ- 2;
- для вимірювання освітленості приміщення користувались люксометром.

Для визначення економічної ефективності випробувань коней в господарстві провели порівняльну характеристику виграшів представників різних порід.

РОЗДІЛ 3 Розрахунково- технологічна частина

3.1 Санітарно- гігієнічні умови утримання коней на іподромі

На Одеському іподромі коней утримують у стайнях висотою 3,5-4 м з денниками площею 9 м² та центральним проходом шириною 3 м. Денники відокремлені один від одного щільними стінами, від коридору, починаючи з 1,5 метрової висоти – металевими ґратами. Денники обладнані годівницями, напування коней здійснюється за допомогою відер. Кожна стайня обладнана приміщенням для тренерського персоналу, для зберігання фуражу, грубих кормів та приміщенням для упряжі. В якості підстилки для коней використовують, в основному, тирсу, яка гарно утримує тепло та всмоктує вологу. Чиста та суха підстилка є також однією з основних умов боротьби з дерматитами. Після проведених досліджень по вимірюванню показників мікроклімату в стайні ми отримали такі результати (Таблиця 1) .

Таблиця 1

Мікрокліматичні показники в стайні

Параметр	Норма	В осподарстві
Температура повітря tC: -влітку	+18 до +25	+20 до +25
-взимку	+4 до +8	+5 до +8
Відносна вологість, %	60-80	70
Рівень вуглекислоти в повітрі, %	0,25	0,20
Вміст аміаку в повітрі, мг/ м ³	20	15
Швидкість руху повітря, м/с	0,2-0,3	0,2
Відношення пощі скління до площі підлоги	1:10	1:10

З даної таблиці 1 ми побачили, що всі показники мікроклімату в господарстві знаходяться в межах норми. Чистоту та відповідну температуру підтримують за допомогою систем вентиляції, своєчасним прибиранням та

провітрюванням приміщення. Рівень вуглекислоти у повітрі підтримується на рівні 0,20%, аміаку – біля 15 мг в 1 м³ повітря, відносна вологість – 70%.

Для чищення коней використовують щітки (волосяні або капронові), скребки металеві або пластикові, гребні, сукняні ганчірки, а для догляду за копитами – металевий гачок. Розчистка та ковка коней проводиться регулярно раз на місяць. В нашому господарстві основні обов'язки по догляду за конем лежать на конюху. Один з основних його обов'язків утримувати в чистому, акуратному стані денник (рис.4).

Рис.4. Стайня, де утримуються коні

Конюх раз на день прибирає денники, видаляє гній та мокру підстилку, замінюючи її на свіжу. Багато коней звикають випорожнюватися у визначеному місці, найчастіше в кутку, що значно полегшує конюхові прибирання стайні. Важливо помітити у коня таку схильність і закріплювати її, залишаючи незастланим саме цей кут. При прибиранні стайні підстилку слід рівномірно розподіляти по товщині, щоб коневі було зручно стояти і лежати на ній. На асфальтовій і бетонній підлозі шар її має бути дещо

товший, ніж на глинобитній. Це запобігає застуді, дозволяє довше зберігати шипи на підковах і позбавляє коня від частих перековувань.

Під час чищення стайні необхідно стежити, чи не утворилися в підлозі ямки, які кінь може вибити у будь-якій підлозі. Якщо їх відразу не закласти, то вони будуть вибиті конем на велику глибину, що може стати причиною ушкодження кінцівок. Годівницю ретельно очищають від залишків корму і не рідше за один раз в тиждень миють гарячою водою з содою (рис.5).

Рис. 5. Обладнання для тренінгу коней

Стіни стайні і перетинки періодично очищають від бруду. Перед початком збирання рисака на тренування або на приз його необхідно вичистити: чистять голову, шию, тулуб, кінцівки, розчісують гриву і хвіст, приводять до ладу копита. Коня бажано чистити в коридорі, а ще краще біля стайні на конов'язі. Для цього коня ставлять на розв'язки.

Голову чистять джгутом, після чого м'якою щіткою, а потім протирають суконкою. Шию і тулуб спочатку розтирають джгутом або

обробляють скребком проти шерсті, але без сильного натиску, щоб злегка наїжачити волосся і витягнути бруд, що накопичився, і лупу на поверхню. Краще користуватися пластиковим скребком, оскільки металевий заподіює коню більше занепокоєння і може пошкодити шкіру. Зубці нового металевого скребка слід заздалегідь затупити.

Рис.6. На вигульному майданчику

Після обробки корпусу коня джгутом або скребком переходять до наступної операції. Тримавши в одній руці щітку, а в іншій скребок, проводять щіткою по тулубу і потім очищають її об скребок. Рухи щіткою повинні проводитися як проти волосся, так і по волосся. Періодично коню вистукує скребком, струшуючи з нього бруд, причому краще це робити над совком. Закінчивши чищення тулуба, переходять до кінцівок, які, як і голову, слід чистити тільки джгутом і м'якою щіткою. Закінчують чищення протиранням коня чистою вологою суконкою.

Приводити до ладу гриву і хвіст розпочинають з розбирання їх пальцями. Якщо це зроблено досить ретельно, то гребінь може і не знадобитися; залишиться лише обробити їх щіткою. Гребенем бажано користуватися якомога рідше, оскільки навіть при найакуратнішому розчісуванні він часто видає волосся. При чищенні хвоста щіткою роблять

короткі, відтягуючі убік рухи, щоб пил не забивався глибше, а волосся не спліталось. Грива повинна лежати з одного (краще з правого) боку. Якщо ж вона неслухняна, її слід деякий час заплітати в кіски.

Періодично гриву і особливо хвіст необхідно промивати теплою водою з милом. Іноді біля кореня хвоста коня утворюється так званий зачіс, що часто служить ознакою порушеного травлення і гельмінтозів, при яких кінь чухається задом об стінку. Ліквідовувати зачіс можна промиванням кореня хвоста теплою водою з мильним спиртом при відповідному лікуванні коня. Одночасно з чищенням гриви упорядковують і чубок. Як правило, на іподромах її вистригають, але якщо цього не роблять, то чубок зручно заплітати в кіску. Надовго ж залишати його (як і гриву) заплетеним не можна, оскільки це призводить до випадання волосся. Простір між верхньою частиною чубка і гривою, де проходить потиличний ремінь вуздечки, повинно бути рівно вистрижено (смужка близько 5 см).

Обробку копит краще всього розпочинати з очищення зовнішнього краю підошви, по обідку підкови. Потім прочищають гачком борозенку стрілки. Одночасно перевіряють стан кування (підков і кувальних цвяхів). При догляді за рисаком важливо стежити за станом його рота. Своєчасно потрібно видаляти вовчки, підпилювати зуби з гострими краями і обробляти відповідними медикаментами запалені ділянки. Це допомагає відпрацювати м'яке управління і добитися правильної постановки голови коня. Отже, при збиранні голови і зняття вуздечки з рисака конюх повинен звертати увагу на стан губ і ротової порожнини коня і про помічені травми, потертостях або запальних явищах відразу повідомляти наїзника.

Велике значення має профілактика захворювань сухожильно-зв'язкового апарату - догляд за кінцівками. Багатьом коням кінцівки перед роботою бинтують. Між гитами махових або жвавих робіт і після проминки стан бинтування перевіряють і у разі потреби кінцівки перебинтовують наново. Після роботи або призу бинти і взуття знімають і дивляться, чи немає на кінцівках садн, потертостей, зарубок. Влітку, особливо у брудну погоду,

відразу після роботи кінцівки рисака миють теплою водою (нижче зап'ястного і скакального суглобів, включаючи копита). Потім їх насухо витирають, особливо ретельно під щітками.

При слабкості сухожильно-зв'язкового апарату корисно прибїгти до бинтування відповідних місць після махових і жвавих робіт бинтами, змоченими в холодній воді або холодному розчині арніки (можна календули). Після двох-трьох годин бинти знімають і застосовують тепле бинтування, втираючи заздалегідь при необхідності йодистий лінімент. Якщо до холодного бинтування не прибїгають, то через 1,5 - 2 год після роботи можна потримати ноги коня під струменем холодної води з шланга. Потім ноги насухо витирають і застосовують тепле бинтування. Дуже корисно обмазувати кінцівки (у області п'ястку і плесна) сірою глиною, яку тримають на нозі до ранку і змивають за 1 - 2 год до роботи.

Після дуже напружених робіт, їзди по жорсткій доріжці, особливо при сухості копитного рогу, рекомендується набивати сірою глиною підосшву копита. Робити це краще всього спеціальною лопаткою, щоб заповнити поглиблення уздовж стрілки і акуратно зняти усі надлишки глини щоб уникнути її випадання з-під копита. Після роботи, а тим більше перед набиванням глини підосшву і стрілку копита ретельно оглядають і видаляють увесь бруд, що потрапив туди під час тренування. Корисно 2 - 3 рази на тиждень копитний черевик змащувати копитною маззю, а вінчик - ланоліном. Про усі садна, зарубки, потертості, виявлені у коня після роботи, конюх зобов'язаний негайно повідомити наїзника.

Якщо при тренуванні рисака в декілька гітів передбачено його розпрягання, то після закінчення кожного гіта слід перевірити стан бінтування, положення нагавок, скельперів і нап'ятників; таке взуття, як намишники і наколінники, бажано між гітами знімати і прочищати, щоб попередити потертості. Захисне взуття і зброю потрібно тримати в чистоті і повній справності, для чого їх регулярно змащують збруйною маззю і в міру необхідності з металевих частин очищають іржу.

При напруженому циклі тренувань і виступів слід дотримуватися вимог профілактики і виконувати загальні оздоровчі заходи, які сприяють швидшому відновленню сил коня і видаленню з організму продуктів обміну. Відразу ж після махової роботи (чи призу) рисакові дають 4 – 6 ковтків теплої води, з нього знімають збрую і взуття, скребком видаляють з тулуба піну; груди, плечі, боки, поперек і круп розтирають солом'яним джгутом, а голову, особливо вуха, очі і ніздрі, протирають вологою губкою. Усе це роблять якомога швидше, після чого коня заводять в стайню. Тут йому масажують мускулатуру з денатуратом або спиртом з сіллю.

Якщо під час тренування у рисака відзначалася недостатня робота мускулатури плечового пояса, то для масажу можна застосувати препарат "Ефкамон" або 20-%ву метилову мазь. Чим швидше після тренування буде зроблений масаж, тим він дасть більший ефект, а тому важливо, щоб цим займалися дві або, ще краще, чотири людини. Залежно від погоди і температури повітря в приміщенні на рисака відразу після масажу слід накинути одну-дві або три попони. Їх застосовують не лише для того, щоб не переохолоджувати коня в холодну погоду, але і для поступового повернення до норми температури його тіла. Коня після роботи можна не покривати попоною лише при абсолютно безвітряній погоді і температурі повітря близько 30° або вище.

Попону не знімають з рисака до тих пір, поки його волосяний покрив не стане на дотик сухим і прохолодним. Якщо використовують декілька попон, то їх знімають по одній, починаючи з нижньої, через 15 - 20-хвилинні інтервали. Обов'язково слід застосовувати попони після миття коня після закінчення роботи, що надзвичайно корисно. Проте на відкритому повітрі мити його можна тільки у безвітряну теплу погоду. Якщо стайня обладнана спеціальним душем, то коня можна мити і в погану погоду (тільки не взимку), але щоб при цьому не було протягів.

Після розтирання денатуратом або спиртом з сіллю коня спочатку водять 20 - 30 хв під попоною і лише потім миють. Мити коня можна тільки

теплою водою, в яку бажано додати трохи мускульного флюїда, мильного спирту або солі. Після миття воду з рисака видаляють скребком, а потім тулуб і кінцівки (особливо під щітками) витирають сухими чистими ганчірками або чистою, досуха віджатою губкою. Потім на рисака накидають відповідну кількість попон.

Між гітами, а також між проминкою і призом рисака мити не слід. Замість цього протирають йому голову, очі і ніздрі, а потім злегка і увесь тулуб змоченою в холодній воді губкою; мускулатуру масажують з денатуратом і надягають на рисака попону. Масажувати перед призом мускулатуру із застосуванням флюїда і гостріших втирань не рекомендується, оскільки це надмірно збуджує коня. Про те, чи треба рисака водити між гітами і після роботи (призу), єдиної думки немає. У вітчизняній практиці і у більшості випадків за кордоном влітку після роботи і призу прийнято водити коней до повного їх висихання.

При цьому через кожні 10 хв коням дають випити декілька ковтків теплої води. Взимку багато американських тренерів замість виведення дають рисакові висохнути і остигнути під попонами в стайні. Після кожного гіта махової або жвавої роботи, а також після призу необхідно прибігати до відновного троту і при відміні проводки дистанцію його збільшувати до 1600 м і більше. Все ж проводку після закінчення роботи або після їзди на приз слід вважати бажаною, оскільки рух служить свого роду масажем, прискорює видалення продуктів обміну і значною мірою знижує можливість застійних явищ.

Вирішувати питання про проводку рисака між гітами і після проминки або наданні йому відпочинку в стайні під попоною (попонами) слід з урахуванням конкретних умов - стану погоди, напруженості роботи і загального стану тварини. При цьому бажано зберігати вироблений у кожного рисака тренувальний стереотип (послідовність дій), наприклад розпрягати і виводити його після проминки, якщо так поступали перед

останнім гітом жвавої роботи. У системі догляду за мускулатурою велике місце займає застосування гарячих попон і гірчичників.

Гарячі попони застосовують після махової роботи того ж дня увечері або наступного дня. Заздалегідь плечі або круп коня розтирають спиртом з сіллю або легким флюїдом і на розтерті місця кладуть тільки що намочений в окропі і віджатий рушник, поверх тканини - церату, а потім коня накривають складеною удвічі сухою попоною, закріплюючи її бинтами. Через 30 - 40 хв рушник і церату знімають, мускулатуру розтирають джгутами, після них сухим рушником і залишають коня під попоною до повного його висихання і охолодження. Хорошу освіжаючу дію на мускулатуру чинять так звані сольові попони.

Гірчичники на мускулатуру рисака ставлять частіше всього за 7 - 10 днів до призу, щоб до виступу встиг зійти струп і зникли інші явища опіку. Сухий гірчичний порошок заварюють гарячою водою до консистенції густої кашки і дають деякий час потриматися в щільно закритому і укутаному для збереження тепла посуді. Підготовлену таким чином гірчицю намащують на область плечового пояса або крупу, заздалегідь змочену теплою водою (кобилам гірчичники на круп класти не рекомендується), після чого покривають щільним папером, далі цератою і зверху теплою попоною, закріплюючи все бінтами. Тримують гірчичники не довше 15 - 20 хв (у перші 2 - 3 рази не довше 10 хв), залежно від поведінки коня.

Потім гірчицю змивають теплою водою, досуха протирають плечі або круп рушником, змащують цю область вазеліном з риб'ячим жиром і покривають коня попоною до повного його охолодження. Протягом тижня інші лікувальні процедури для мускулатури виключаються. Влітку після гірчичників рисака слід поводити під попоною 20 - 30 хв. Щоб швидше зняти хворобливість після гірчичників, коню слід двічі через день поставити теплу попону (без застосування медикаментів). На іподромах за день до призу або в день призу коням ставлять часом 5-хвилинні гірчичники, аналогічні по своїй дії гострим втиранням. Рекомендувати їх можна тільки коням з хронічним

захворюванням мускулатури (краще це уникати). У системі профілактики і лікування захворювань мускулатури не останнє місце займає сухий масаж і прогрівання мускулатури синім світлом. 10 - 15-хвилинний сухий масаж рекомендується робити щодня увечері.

Для такого ж за тривалістю прогрівання синім світлом використовують спеціальні лампи. У зимовий період особливу увагу слід приділяти профілактиці простудних захворювань коней. У зв'язку з цим деякі, рекомендовані вище процедури проводити зимою не можна. У лютий мороз (- 15 °C і нижче) або при холодному вітрі порядок проведення тренувальних робіт і догляду за рисаком після роботи дещо змінюють. При крокових роботах і проводці коня на водилці використовують попону. При роботі тротом крокові репризи можна виключити зовсім або скоротити їх тривалість до мінімуму, допускаючи рух кроком тільки за вітром. При русі тротом рекомендується використати напівпопони.

Відразу після крокової або тротової роботи коня розтирають джгутом і на 20 - 30 хв накривають сухою теплою попоною. Від моціону коня на водилці, руху кроком на доріжці між гитами розмашки, махових і жвавих робіт і після проминки в лютий мороз потрібно утриматися, обмежуючись відновним тротом. У стайню коня ставлять, накривши його попонами. За 8 - 12 хв перед черговим виїздом із стайні попони з рисака знімають. Різні гострі втирання перед виїздом протипоказані.

Після махової роботи або призу тривалість проводки скорочують: рисака водять під трьома попонами впродовж 15 - 20 хв, а потім дають йому остигнути під попонами в стайні. Скорочення проводки можна частково компенсувати збільшенням дистанції відновного троту після закінчення кожного гита і усієї роботи. Взимку в стайнях буває холодно, можливі і протяги. Якщо кінь після роботи довго не просихає, він може легко простудитися. Для прискореного висихання волосяного покриву рисаків на зиму стрижуть спеціальними машинками.

У аптечці тренвідділення слід тримати перекис водню, діамантову зелень, йод, риванол, вазелін з риба'чим жиром, копитну мазь, йодистий лінімент, денатурат, камфорний спирт, спирт з сіллю, йод з камфарой, мускульний флюїд, настоянку арніки, настоянку календули, синтоміцинову емульсію, скипідар, а також вату і бінти. Профілактичні, а тим більше лікувальні процедури проводять за узгодженням з ветеринарним лікарем.

3.2. Годівля і напування коней

Величезне значення для стану здоров'я коня та його спортивної кондиції має правильна годівля. На Одеському іподромі годівля рисаків відбувається відповідно встановленого графіку. Концентрати, а також грубі корми роздають у три прийоми. Вдень, після закінчення тренувальних робіт, а також після виступів на приз коней годують кашею із запареного вівса та висівок.

Концентрати коням дають не пізніше ніж за 2 години до тротової роботи, за 3-4 години до махової та 4-4,5 години до виступу на приз. Після призу (одразу ж після проводки) коневі дають кашу (в меншій кількості, ніж звичайно); а не раніше, ніж через 4 години – овес. В день виступу перед призом денну норму сіна декілька зменшують. Важливо, щоб сіно було доброякісне та на 30-50% складалось з бобових трав.

Напувають коней досхочу, але не раніше ніж через 2-3 години після тротової роботи та через 4 години після махової роботи та призу. Влітку під час проводки після маху або призу коневі через кожні 5-10 хвилин слід давати по 2-3 ковтки води (для запобігання опою).

При годівлі коней на іподромі велику увагу надають вітамінній та мінеральній повноцінності раціонів. Для цього у раціон влітку вводять свіжу скошену траву, а також, по можливості, спеціальні добавки. Добре також згодовувати коням моркву (1-2 кг на добу), а також кавуни та яблука. Під час

особливо напружених тренувань та великих призів коням додають по 100-150 г цукру на добу у суміші із вівсом.

Середній раціон спортивного коня під час великих тренувальних навантажень складається з: 4-5 кг злакового та 1,5-2 кг бобового сіна, 6-7 кг овса, 1 кг висівок. З мінеральних речовин кінь отримує на добу 4-50 г крейди та 7-8 г повареної солі у розрахунку на 100 кг живої маси.

У зимовий період, а також при зниженні тренувальних навантажень дачу концентратів зменшують, збільшуючи при цьому кількість грубих кормів у раціоні.

В таблиці 2 приведений раціон для годівлі рисистих коней живою масою 500 кг у період інтенсивних навантажень.

Таблиця 2

Рацион для годівлі коней рисистих порід живою масою 500 кг

Показники	Норма	Корми та добавки									
		Сіно злаково- бобове	Овес (зерно) плющений	Вівки пшеничні	Кукурудза (зерно)	Морква	Монокальцій фосфат	Сірчанокислый Со	Масляний препарат віт А	± до норми	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Кількість корму, кг		8	3	1	2	2	0,05				
Суша речовина	12,5	6,94	2,55	0,85	1,8	0,34					12,5
Кормові одиниці	10,6	3,84	3,0	0,75	2,76	0,28				+0,08	10,68
Обмінна енергія, мДж	115	51,6	27,6	8,85	24,4	4,4				+1,8	116,8
Сирий протеїн, кг	1,375	0,726	0,324	0,151	0,206	0,012				+0,04	1,42
Перетравний протеїн, кг	989	408	237	194	146	16				+11	1000
Лізин, г	56	29	13,8	8,4	4,2	1,0				+0,4	56,4
Сира клітковина, кг	2,25	1,896	0,291	0,088	0,076	22				+0,05	2,3
Сіль поварена	35									+35	35
Кальцій, г	62	44,8	4,5	2,0	1,0	1,8	8,7			+0,8	62,8
Фосфор, г	50	10,4	10,2	9,6	10,4	1,2	11			+3	53,0
Магній, г	16,2	11,2	3,6	4,3	2,8	0,6				+7,3	23,5
Залізо, мг	1000	1328	123	17,0	606	20				+1247	2247
Мідь, мг	100	168	14,7	11,3	5,8	2,2				+102	202
Цинк, мг	310	169,6	67,5	81	59,2	4,4				+71	381
Кобальт, мг	6,2	1,6	0,21	0,1	0,12	0,16		19,4		-	6,2
Марганець, мг	370	1062	169	117	7,8	4,2				+990	1360
Йод, мг	6,2	3,32	0,20	1,95	0,34	0,06				+0,2	6,42
Каротин, мг	125	192	3,9	2,6	13,6	108				+195	320
Вітамін А, тыс. МЕ	31	-	-	-	4,4	-			0,26	-	31
Вітамін Д, тис. МЕ	3,1	2,4	-	-	-	-				-	3,1
Вітамін Е, мг	310	624	38,7	20,9	45,2	3				+433	743
Вітамін В ₁ , мг	37,5	10,4	21,9	6,0	8,0	1,2				+10	47,5
Вітамін В ₂ , мг	37,0	56	3,3	2,9	2,4	0,6				+28	65
Вітамін В ₃ , мг	43,7	80	39	23,5	15,0	2,4				+116	160
Вітамін В ₄ , мг	1870	5200	2700	1300	900	100				+8370	10200
Вітамін В ₆ , мг	19	3,6	5,7	15	8,6	2,6				+18,5	35,5
Вітамін В ₁₂ , мг	75	-	-	-	-	-				-	

З таблиці 2 ми змогли побачити, що на добу коні отримують 8 кг злаково – бобового сіна, 6 кг каші з плющеного вівса, висівок та кукурудзи, та 2 кг моркви. Щоб компенсувати недостачу солі коням вішають на решітку денника сіль – лизунець.

3.3 Тренінг коней рисистих порід на Одеському іподромі

Іподромний та заводський тренінг рисистих коней слід розглядати як єдиний процес формування, розвитку та виявлення швидкісних можливостей коней. Схеми інтенсивного іподромного тренінгу рисаків та їх виступу на приз розробляють з урахуванням породи (орловської чи російської) та віку коней. Їх слід корегувати в залежності від типу ВНД коня, його розвитку, загального стану та стану здоров'я, ступеню тренуваності, умов утримання та годівлі, а також кліматичних умов, якості та стану доріжки.

Важливо забезпечити поступовий прогрес жвавості рисака не тільки на протязі сезону або року, але й на протязі одного дня махової роботи а також виступу на приз. При поступовому збільшенні жвавості, застосуванні багатогитових махових та жжавісних робіт та відповідної кількості гитів перед призом, правильному співвідношенні жлавих та тихих робіт, а також періодичних (раз у 4-6 місяців) активних перервах у напружених роботах досягається стійкий прогрес жвавості рисаків. Центральна нервова система при цьому підтримується у стані нормальної функціональної активності та висока роботоздатність зберігається на всьому протязі випробувань.

прийому старту, вільному маневруванню по дистанції та стійкому, жваво. Для різноманітності тренінгу на іподромі застосовують тренувальні роботи із підвищеним тягловим зусиллям при меншій швидкості – у важких робочих качалках, а також роботи під сідлом. Такі види тренінгу сприяють більш повному розвитку усіх функціональних систем коня, заспокоюючи та зміцнюючи його нервову систему (рис.7).

Рис.7. Тренінг коней на іподромі

При всіх видах робіт необхідне м'яке управління кіньми та спокійне рівне звертання до них. Важливо виробляти у тварин корисні умовні рефлекси, які сприяють кращому му броску на фініші. Усе це пов'язане із встановленням контакту між наїзником та конем.

Дані різносторонніх фізіологічних досліджень у поєднанні з аналізом різноманітних методів та практичних прийомів тренінгу дозволили конкретизувати основні фізіологічні принципи підвищення жвавості рисаків та розробити системи тренінгу для коней орловської та російської рисистих порід. При цьому диференційний підхід обумовлений порівняльною жвавісною пізньоспілістю, більшим калібром, підвищеною палкістю та віддатлівістю орловських рисаків. Різниця у їх тренінгу у порівнянні з орловськими рисаками стосується, головним чином, першого гиту швидкісних робіт коней 2-х та 3-х років. Слід мати на увазі, що російських рисаків 2-3-річного віку великого калібру рекомендовано тренувати за схемами для орловських рисаків того ж віку. На протязі перебування рисака на іподромі наїзник повинен систематично виступати на ньому із поступово прогресуючою жвавістю, яка закріплюється у наступних виступах. Винятки з

цього правила можливі лише за несприятливих умов випробувань, а також у випадках, коли кінь "виходить з порядку".

Тренуючи коней на іподромі, наїзник повинен уважно стежити за станом та поведінкою кожної тварини на доріжці та у деннику, змінюючи при необхідності режим тренувань. При перших ознаках перевтомлення коня (млявість під час роботи, відсутність реакцій на посыл в кінці дистанції, порушення координації рухів часті збої та проскачки, погіршення апетиту та ін.), слід негайно знизити напруженість тренувальних робіт або навіть повністю скасувати швидкісні роботи та звернутися до ветеринарного лікаря. Тільки після повного відновлення роботоздатності коня, коли він охоче буде виконувати вимоги наїзника, можна поступово збільшувати режим тренувань (рис.8).

Рис.8. Іподромний тренінг молодняка

Іподромний тренінг молодняка починають в залежності від ступеню його підготовки у кінному заводі. У перший тиждень перебування на іподромі коней тренують тільки тротом та кроком у два малих репризи (3200-1600 м). З другого тижня вводять легку махову роботу у 2 гіти, яку проводять протягом двох днів на тиждень: один день більш напружену, другий – менш напружену. Тротові роботи проводять в 3 малих репризи (табл. 3). Після розмашки та маху слід проїхати не менш 800 м тихим тротом, а наступного дня після

Таблиця 3

Схема тренінгу дворічних рисаків жвавістю 3.00 – 2.20

Дні тижня	Вид роботи		Орловські рисаки	Російські рисаки
1-й день жвава робота	1-й гіт	Трот підготовчий Розмашка 1600 м Трот відновлюючий Крок	2400 м 4.00 – 3.20 800 м 800 м	2400 м 3.30 – 2.55 800 м 800 м
	2-й гіт	Трот підготовчий Мах 1600 м Трот відновлюючий Крок	1600-2400 м 3.20 – 2.45 800 м 1600 м	1600-2400 м 3.05 – 2.40 800 м 1600 м
	3-й гіт	Трот підготовчий Прийоми по 100-200 м Жвава 1600 м Трот відновлюючий Проводка (водилка)	1600 м 1 – 2 Тихіше призу на 15-10 с 800 м 1 год	1600 м 1 – 2 Тихіше призу на 10-5 с 800 м 1 год
2-й день	Проводка (водилка) або левада		1 – 2 год	
3-й день	Трот – крок, 3 репризи у качалці (можлива робота у 2 репризи під вершником)		4800 м трот 800 – 1600 м крок 4800 м трот 800 – 1600 м крок 3200 м трот	
	1-й гіт	Трот підготовчий Розмашка 1600 м Трот відновлюючий Крок	2400 м 4.00 – 3.20 800 м 800 м	2400 м 3.30 – 3.00 800 м 800 м
	2-й гіт	Трот підготовчий Мах 1600 м Трот відновлюючий Крок	1600-2400 м 3.20 – 2.55 800 м 1600 м	1600-2400 м 3.15 – 2.50 800 м 1600 м
	3-й гіт	Трот підготовчий Мах 1600 м Трот відновлюючий Проводка (водилка)	1600 м Тихіше за приз на 25-15 с 800 м 30 хв	1600 м Тихіше за приз на 20-15с 800 м 30 хв
5-й день	Проводка (водилка), левада або крок-трот у качалці		1 – 2 год 2 репризи	
6-й день	Трот – крок		Як у 3-й день	
7-й день	Трот – крок або виступ на приз		Як у 3-й день	
1-й день наступного тижня	Після троту-кроку жвава робота (див. 1-й день), після призу – проводка (водилка) або левада.		1 – 2 год	

роботи махом коням надається 1-1,5 годинний відпочинок у леваді. Надалі основний період тренінгу дворічних рисаків здійснюються за схемою, наведеною у таблиці 3.

З таблиці 3 ми бачимо, що на дворічних коней не дають дуже великих навантажень, максимальна дистанція жвавих і махових робіт становить 1600 м. Система іподромного тренінгу трирічних рисаків є логічним продовженням їх попереднього тренування (Таблиця 4).

Таблиця 4

Схема тренінгу трирічних рисаків жвавістю 2.20 – 2.10

Дні тижня	Вид роботи		Орловські рисаки	Російські рисаки
1-й день жвава робота	1-й гіт	Трот підготовчий Розмашка 1600 м Трот відновлюючий Крок	2400 м 3.10 – 2.55 800 м 1600 м	2400 м 3.00 – 2.45 800 м 1600 м
	2-й гіт	Трот підготовчий Мах 1600 м Трот відновлюючий Крок	1600-2400 м 2.50 – 2.35 800 м 1600 м	1600-2400 м 2.45 – 2.30 800 м 1600 м
	3-й гіт	Трот підготовчий Прийоми по 100- 200м Жвава 1600 або 2400 м Трот відновлюючий Проводка (водилка)	1600 м 1 – 3 2.35 – 2.20 3.55 – 3.30 800 м 1 год	1600 м 1 – 3 2.30 – 2.15 3.50 – 3.25 800 м 1 год
2-й день	Проводка (водилка), левада або крок-трот у качалці		1 – 2 год 2 репризи	
3-й день	Трот – крок, 3 репризи у качалці (можлива робота у 2 репризи під вершником)		4800 м трот 800 – 1600 м крок 4800 м трот 800 – 1600 м крок 4800 м трот	
4-й день	1-й гіт	Трот підготовчий Розмашка 1600 м Трот відновлюючий Крок	2400 м 3.10 – 3.00 800 м 1600 м	2400 м 3.00 – 2.50 800 м 1600 м
	2-й гіт	Трот підготовчий Мах 1600 м Трот відновлюючий Крок	1600-2400 м 3.00 – 2.45 800 м 1600 м	1600-2400 м 2.50 – 2.40 800 м 1600 м
	3-й гіт	Трот підготовчий Мах 2400 м Трот відновлюючий Проводка (водилка)	1600 м 4.15 – 4.05 800 м 30 хв	1600 м 4.10 – 3.55 800 м 30 хв
5-й день	Проводка (водилка), левада або крок-трот у качалці		1 – 2 год 2 репризи	
6-й день	Трот – крок		Як у 3-й день	
7-й день	Трот – крок або виступ на приз		Як у 3-й день	
1-й день наступного тижня	Після троту-кроку жвава робота (див. 1-й день), після призу – проводка (водилка) або левада протягом 1-2 год або крок-трот у 2 репризи.			

З таблиці 4 ми бачимо, що 3-х річним коням збільшують навантаження жвавих і махових робіт до репризів в 2400 м. Триває поступове нарощування жвавості із послідовною контрольною роботою та закріпленням досягнутих результатів, розвивається чітка реакція на управління, виробляються якості іподромного бійця: жвавий прийом старту, маневрування по дистанції та фінішний бросок.

Підготовка до випробувань чотирирічних рисаків потребує подальшого збільшення об'єму та інтенсивності махових та жвавісних робіт (Таблиця 5). Рисак, який пройшов індивідуальний тренінг на іподромі у 2- та 3-річному віці, к чотирьом рокам отримує підготовку, яка дозволяє цілком виявити рівень його жвавісних можливостей у цьому віці.

Таблиця 5

Схема тренінгу чотирирічних рисаків жвавістю 2.15 - 2.05

Дні тижня	Вид роботи		Орловські рисаки	Російські рисаки
1-й день жвава робота	1-й гіт	Трот підготовчий Розмашка 1600 м Трот відновлюючий Крок	2400 м 3.00 – 2.50 800 м 1600 м	2400 м 2.50 – 2.35 800 м 1600 м
	2-й гіт	Трот підготовчий Мах 1600 м Трот відновлюючий Крок	1600-2400 м 2.40 – 2.28 800 м 1600 м	1600-2400 м 2.35 – 2.20 800 м 1600 м
	3-й гіт	Трот підготовчий Прийоми по 100-200м Жвава 1600 або 2400 м Трот відновлюючий Проводка (водилка)	1600 м 1 – 3 2.25 – 2.15 3.45 – 3.35 800 м 1 год	1600 м 1 – 3 2.20 – 2.10 3.40 – 3.25 800 м 1 год
2-й день	Проводка (водилка), левада або крок-трот у качалці		1 – 2 год 2 репризи	
3-й день	Трот – крок, 3 репризи у качалці (можлива робота у 2 репризи під вершником)		4800 м трот 800 – 1600 м крок 4800 м трот 800 – 1600 м крок 4800 м трот	
4-й день	1-й гіт	Трот підготовчий Розмашка 1600 м Трот відновлюючий Крок	2400 м 3.00 – 2.50 800 м 1600 м	2400 м 3.00 – 2.50 800 м 1600 м
	2-й гіт	Трот підготовчий Мах 1600 м Трот відновлюючий Крок	1600-2400 м 2.55 – 2.45 800 м 1600 м	1600-2400 м 2.50 – 2.40 800 м 1600 м
	3-й гіт	Трот підготовчий Мах 2400 або 3200 м Трот відновлюючий Проводка (водилка)	1600 м 4.10 – 3.55 5.40 – 5.25 800 м 30 хв	1600 м 4.00 – 3.45 5.30 – 5.10 800 м 30 хв
5-й день	Проводка (водилка), левада або крок-трот у качалці		1 – 2 год 2 репризи	
6-й день	Трот – крок		Як у 3-й день	
7-й день	Трот – крок або виступ на приз		Як у 3-й день	
1-й день наступного тижня	Після троту-кроку жвава робота (див. 1-й день), після призу – проводка (водилка) або левада протягом 1-2 год або крок-трот у 2 репризи.			

З таблиці 5 ми бачимо, що к чотирьом рокам коням дають максимально допустиме навантаження, махова робота досягає дистанції 3200 м.

У тренінгу рисаків старшого віку не існує принципової різниці порівняно з тренінгом чотирирічних коней, хоча к п'яти рокам їх основний розвиток закінчується і організм стає більш стійким до підвищених навантажень. Підтримуючи при слухній тренувальній підготовці рисака високий рівень його тренуваності, можна обирати найбільш сприятливі періоди для подальшого прогресу жвавості та встановлення нових рекордів. Вирішальне значення має також сувора індивідуалізація тренінгу та окремих його прийомів відповідно до особливостей нервової системи тварини.

Для коней, що активно виступають, зимовий сезон має бути перепочинком. Це необхідно для заспокоєння нервової системи, зміцнення кінцівок та розвитку глікогенних депо, які забезпечують швидкісну витривалість та без якої важко очікувати подальшого прогресу жвавості у наступному сезоні. У зв'язку з цим на Одеському іподромі у кінці листопаду – грудні передбачена перерва у біговому сезоні, на протязі якої проводиться профілактична вакцинація тварин (рис.9).

Рис.9. Стайня для утримання коней

3.4. Випробування коней на Одеському іподромі

Рисисті перегони - випробування коней рисистих порід на жвавість у бігу риссю. Зазвичай коні випробовуються, запряжені у бігову качалку - спеціальний двоколісний екіпаж, призначений для перегонів. Рідше рисисті перегони проходять під сідлом. Людина, яка управляє рисаком в качалці називається наїзник.

Стандартною дистанцією є дистанція 1600м. Свою кар'єру рисаки починають в дворічному віці (лише зрідка в три роки). Дворічні коні випробовуються тільки в качалках, тільки на дистанцію 1600 м в один гіт. Коні більше старшого віку в заїзд до дворічних коней не допускаються. Трирічні коні також випробовуються тільки зі своїм віком, на дистанцію 1600 м в 1 або 2 гіта, а також на дистанції 2400 м.

Чотирирічні коні першу половину року (до розіграшу Дербі) бігають тільки зі своїм віком, в другій половині року мають право виступати з більш старшими кіньми. Чотирирічні коні випробовуються на дистанцію 1600 м в 1, 2 і 3 гіта, на дистанцію 2400 м і 3200 м. Коні старшого віку випробовуються також на дистанцію 4800 м. Вага наїзника довільна. Орловські рисаки випробовуються в закритих для інших порід заїздах. Російські і американські рисаки (так звані "призові породи" виступають в одних і тих же заїздах, які називаються відкритими, куди теоретично допускаються і орловські рисаки. Якщо орловський рисак у відкритому заїзді переміг або зайняв будь - яке призове місце, йому належить 30 оплат. Існують заїзди окремо для жеребців певного віку або тільки для кобил. Мерини на випробування не допускаються. Для участі в призах на конях рисистих порід допускаються особи, що отримали спеціальну освіту і навички професії тренера - наїзника (Додаток Ж).

Після випробувань коней на Одеському іподромі, ми отримали картину кращих коней орловської і російської порід різного віку (Таблиця 6, 7).

Таблиця 6

Краща жвавiсть орловських рисистих коней рiзного вiку у 2025 році

Вiк	Стать	Рекорд	Даннi коней.
2 - х рокiв	Коб.	2. 18, 2	Купена - вор. коб. (Уклон – Крона (Абатур) Запорiзький. к/з. Арабелла - сiр. коб. (Белок – Албанiя (Бараскоп) Дубровський. к/з.
	Жер.	2, 17, 5	Бумеранг - гн. жер. (11449 Малиновий Звiн – Бейжа (10994 Лiловий) вл. Милованов Ю. П
3 - х рокiв	Коб.	2. 09, 7	Бригантина - гн. коб. (Банкет – Бура (Уклон) к/з «Шахтар»
	Жер.	2. 11, 6	Сократ - т. гн. жер. (Композитор – Символiка (10615 Кiпр) вл. Мiцкевич. П. В.
4 - х рокiв	Коб.	2. 09, 9	Кєдровка - сiр. коб. (Композитор – Колимка(10616Ковбой) к/з«Шахтар»
	Жер.	2. 06, 6	Вiнт - вор. жер. (Iл – Вакса (10954 Абатур) Дубровський. к/з.
Ст. вiк	Коб.	–	–
	Жер.	3. 16, 8 (2. 09, 2)	Пермяк - гн. жер. (Кiпр – Поговорка (10613 Камзол) ПР»Рода»

З таблиці 6 ми бачимо, що кращі показники жвавості показують орловці таких кінних заводів: Дубровський, «Шахтар», Запорізький. З віком і ступенем тренуваності коней їх жвавiсть збiльшується.

Краща жвавість російських рисистих коней різного віку 2025 році

Вік	Стать	Рекорд	Данні коней
2 - х років	Коб.	2. 14, 3	Бугульма - гн. коб (Гусар – Бульба (010732 Баксан) Дубровський. к/з.
	Жер.	2. 21	Гугенот риж. жер. (Герміт - Геспера (011649Полоний) ЧСП «Камишанське»
3 - х років	Коб.	2. 05	Губка - т. гн. коб (Камін – Грація (Мінден) Дубровський к/з.
	Жер.	2. 08, 4	Індіго** - т. гн. жер (Idalo - Gamette du Rava - ry) ПР «Рода»
4 - х років	Коб.	2. 02, 4	Буря - гн. коб (Регістр – Бульба (010732 Бак - сан) Дубровський к/з.
	Жер.	2. 02	Порядок - т. гн. жер (Джил, С Краун – Пассія (Самбор) Запорізький. к/з.
Ст. вік	Коб.	2. 08, 5	Опала - вор. коб (Прогул – Освіта (011202Сюрприз) Лімаревський. к/з.
	Жер.	2. 02, 4	Гоготун - гн. жер. (Глібт–Горечь (Пересвет) Вл. Лукацька. Н. С.

З таблиці 7 ми можемо побачити, що російські рисаки у будь - якому віці мають кращу жвавість, ніж орловські. Якщо краща жвавість для жеребців старшого віку орловської рисистої породи 2. 09, 2, то краща жвавість у російського рисака того ж віку 2. 04, 4.

Рекорди для усіх вікових груп встановлюються безпосередньо в призі і у бігу окремо на якийсь час для коней кожної вікової групи . Абсолютні рекорди для рисаків, встановлені на території України належать

рисакам старшого віку. У рисистих перегонах встановлення рекордів у бігу по загальній доріжці з суперниками значно важче, ніж побиття рекордів у бігу рисака з піддужними окремо на якийсь час по спеціально підготовленій доріжці і за сприятливих погодних умов. Тому кожен новий рекорд, здобутий в гострій спортивній боротьбі, особливо цінний і пам'ятний. За багато років існування іподрому, було встановлено дуже багато рекордів (Додаток А).

3.5 Економічна ефективність випробувань коней на Одеському іподромі

Тренінг та випробування коней на іподромах дозволяють виявити їх найвищу роботоздатність, тобто основну ознаку, що селекціонується у рисаків. Ця ознака свідчить як про сучасний стан породи, так і про прогрес або регрес її розвитку.

Проведений аналіз умов утримання, годівлі та систем тренінгу рисаків на Одеському іподромі показав, що він є ефективним щодо росту, розвитку та проявленню жвавості у період перебування коней на іподромі.

При формуванні груп коней на іподромах враховують такий показник, як сума виграшу у призах. У таблиці 8 наведені показники оцінки рисаків за сумою виграшу.

Таблиця 8

Оцінка рисаків за сумою виграшу у призах (за рік, грн.)

Вік, років	Порода			
	Орловська		Російська	
	кількість, гол	виграш, грн	кількість, гол	виграш, грн
2	26	334,6	22	369,7
3	21	499,7	17	554,6
4	19	723,8	11	802,7

З даних таблиці 8 видно, що у коней російської рисистої породи сума виграшу більша, ніж у коней орловської рисистої породи у 2 роки в середньому на 35,1 грн, у 3 роки – на 54,9 грн та у 4 роки на 78,9 грн. Кількість виграшу в середньому на 1 гол приведено у таблиці 9.

Таблиця 9**Оцінка рисаків за сумою виграшу на 1 гол. (за рік, грн.)**

Порода	Вік, років		
	2	3	4
Орловська	12,9	23,8	38,0
Російська	16,8	32,6	72,9

Дані таблиці 9 свідчать, що середній виграш на одну голову на рік у російських рисаків перевищує суму виграшу на голову на рік у орловських рисаків у 2-річному віці у 1,3 рази; у 3-річному – майже у 1,4 рази; у 4-річному – у 1,9 разів.

ВИСНОВКИ

1. Як орловська рисиста, так і російська рисиста породи коней мають дуже багату і цікаву історію створення і розвитку, Перші представники цих порід дуже відрізняються від сучасних по екстер'єру і робочим якостям.

2. Мікроклімат в стайнях підтримується в межах норм. Температура повітря в теплу пору року коливається від 20 до 25 градусів, в холодну пору року від 5 до 8 градусів. Відносна вологість підтримується на рівні 70 %, швидкість руху повітря 0,2 м/с.

3. Робоче навантаження на коней здійснюється відповідно їх віку. Так, двохрічні рисаки отримують махову роботу виключно на 1600 м, трирічним коням додають навантаження як 1600 м, так і 2400 м, а чотирирічним ще додають махову роботу на 3200 м.

4. Середній виграш на одну голову на рік у російських рисаків перевищує суму виграшу на голову на рік у орловських рисаків у 2-річному віці у 1,3 рази; у 3-річному – майже у 1,4 рази; у 4-річному – у 1,9 разів.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Провести капітальний ремонт всіх будівель господарства.
Обладнати доріжки дренажною системою.
2. Для покращення жвавості коней використовувати кращих жеребців-плідників високого класу.
3. В селекційній роботі з російською рисистою породою поставити задачі по покращенню екстер'єру коней.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гопка Б.М., Хоменко М.Н., Павленко П.П. Конярство. Київ: Вища освіта, 2004. 320 с.
2. Гопка Б.М., Калантар О.А., Павленко П.М. Коні в сільському господарстві. Київ: Урожай, 1989. 152 с.
3. Гопка Б.М., Скоцик В. Є., Павленко П. М., Хоменко М. П, Колот В. І. Практикум з конярства. Київ: Вища освіта, 2011. 384 с.
4. Горошко І.П. Калантар О. А. та ін. Правила випробування племінних коней рисистих, верхових і ваговозних порід на іподромах Українию. Київ, 2002. 64 с.
5. Демчук М.В., Чорний М.В. та ін. Гігієна тварин. Київ, 1996. С. 44-56.
6. Енциклопедія Сучасної України / за ред. І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ; Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. URL: <https://esu.com.ua/article-1458>.
7. Жукорський О.М. Фізіологія живлення і годівля коней. Київ: Аграр. Наука. 2013. 352 с. <https://eu.worldhorsewelfare.org/documents/horseguide/ukranian-version-eu-horse-guide.pdf>
8. Ібатулін І.І., Сризов А.І., Цицюрський Л.І. та ін Вирощування ремонтного молодняка сільськогосподарських тварин. Київ: Урожай. 1993. 248с.
9. Латка О., Скалюк М., Власик М. та ін. Удосконалення системи тренінгу коней // Тваринництво України. 2003. №3. с.25-26.
10. Нормативно-правові акти з ідентифікації та реєстрації тварин. Київ: 2005. 192 с.

11. Осадчий С.А., Гопка Б.М. Робочий зошит з методичними вказівками і завданнями для проведення лабораторних занять підготовлені співробітниками кафедри конярства, кіннозаводства та економіки тваринництва факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2013. 111 с.
12. Петрушко М. П., Луценко М. В. Конярство.
13. Постернак Л. І. Перспективи та критерії розвитку галузі конярства в Україні. Аграрна наука та харчові технології. 2017. Вип. 2 (96). С. 230- 234.
14. Практичний посібник з конярства. Утримання, догляд, навчання та використання коней : посібник / Платформа ЄС з питань захисту тварин. Б. м., 2019. 37 с. URL:
15. Про запровадження ідентифікації і реєстрації коней : наказ Міністерства аграрної політики України від 31 грудня 2004 р. № 496; станом на 10 листопада 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0362-05#Text>
16. Постернак Л.І. Перспективи та критерії розвитку галузі конярства в Україні. Збірник наукових праць ВНАУ. Аграрна наука та харчові технології. Випуск 2 (96). 230-234. 2017.
17. Скалюк І. Господарсько-корисні ознаки помісей, поліпшених торійською і латвійською породами коней // Тваринництво України. 2000. №1-2. С.11-13.
18. Судай В.Д., Гопка Б.М. Нетрадиційне конярство. Київ: Вища освіта, 2006. 140 с.
19. Судай В.Д. Використання коней в умовах реформованого сільськогосподарського підприємства. Вінниця. 2001. 368 с.

20. Ткачова І. В., Юсюк-Омельницька Т Популяційні характеристики та концепція збереження генофонду коней новостворюваної Української рисистої породної групи. Науково-технічний бюлетень Інституту тваринництва НААН. 2023. № 130. С. 216-230. URL: <https://lfinaas.org.ua/populyatsijni-harakterystyky-ta-kontseptsiya-zberezhennyagenofondu-konej-novostvoryuvanoyi-ukrayinskoyi-rysystoyi-porodnoyigrupy/>

21. Чигринов Є.І. та інш. Проектування і будівництво конярських підприємств. Навчальний посібник. Харків: РВВ ХДЗВА, 2015. 47 с.

ДОДАТКИ

**РЕЗУЛЬТАТИ ВИПРОБУВАНЬ КОНЕЙ ЧИСТОКРОВНОЇ ВЕРХОВОЇ ТА РИСИСТИХ ПОРІД НА ФІЛІЇ
«ОДЕСЬКИЙ ІПОДРОМ»**

13.09.2025 р.

Ясно, температура +23⁰, вітер півд. – 4,0 м/с., атмосферний тиск 763 мм, вологість 61%.
Доріжка призова, скакова

ПРИЗ НА ЧЕСТЬ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ Для жеребців та кобил чистокровної верхової породи 3-річного Дистанція 1600 м 4 група					
<i>Зайняте місце</i>	<i>Кличка коня</i>	<i>Масць, стать, рік народження, походження</i>	<i>Власник</i>	<i>Жвавість</i>	<i>Жокей/ тренер, категорія</i>
1	ДЖАВАННА РИМ	св.-гн. коб. 2022 р.н. (Хіполінер-Десміна)	ПП «Римчук»	1.45,17	Москаль О./ Москаль О.
2	ХЕСАНА РИМ	сір. коб. 2022 р.н. (Хіполінер-Енеїда)	ПП «Римчук»	1.45,55	Швець М./ Москаль О.
3	РЕСУРС	сір. жер. 2022 р.н. (Мефістофель-Райс)	Філія «Запорізький к/з №86» ДП «Конярство України»	1.50,20	Ілієнко М., майстер-жокей/ Іващенко Г.Г.
4	ДАНІЯ РИМ	гн.коб. 2022 р.н. (Чавсар-Дакка)	ПП «Римчук»	1.50,50	Кузьменко Д./ Москаль О.
5	ЛАКІ ЛЕДІ	сір. жер. 2022 р.н. (Златогор-Сирса)	Пр.вл. Кашуба Г.В.	1.56,52	Романько В./ Шаталов В., майстер-тренер
6	БІТУЛА	гн. коб. 2022 р.н. (Тахока Принц-Богама Сторі)	Філія «Олександрійський кінний завод №174» ДП «Конярство України»	вибув	Колмачов А./ Родіонов М.
Жвавість скачки: 1.45,17; 100м – 8,85; 500м – 31,08 – Лакі Леді; 500м – 31,25; 500 – 33,99 – Джаванна Рим					

ПРИЗ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ (ВІЙСЬКОВОЇ) АДМІНІСТРАЦІЇ Для коней орловської рисистої породи 4-х років та старше Дистанція 1600 м. Приз розігрується у 2 гіти					
<i>Зайняте місце</i>	<i>Кличка коня</i>	<i>Масть, стать, порода, рік народження,</i>	<i>Власник</i>	<i>Жвавість</i>	<i>Наїзник, категорія</i>
		<i>походження</i>			
1	ГЕЙЗЕР	сір. орл. Жер. 2020 р.н. (Заводчик – Геральдика)	Філія «Лозівський кінний завод №124» ДП «Конярство України»	2.03,6 знятий	Макаров О. 1 кат.
2	ЖУРАВЕЛЬ	гн. орл. Жер. 2017 р.н. (Факел – Жалейка)	Філія «Лозівський кінний завод №124» ДП «Конярство України»	2.06,0 знятий	Гаврилюк О., майстер-наїзник
3	ПАСІКА	вор. орл. Коб. 2021 р.н. (Сокол – Піхта)	Філія «Дібрівський кінний завод № 62» ДП «Конярство України»	2.06,6 знятий	Оборін М., майстер-наїзник
4	РЕЗЕРВ	гн. орл. Жер. 2019 р.н. (Заводчик – Роксолана)	Філія «Лозівський кінний завод №124» ДП «Конярство України»	2.10,2 знятий	Гаврилюк В., 3 кат.
5	КОЛІЗЕЙ	сір. орл. Жер. 2019 р.н. (Ізбранник – Капела)	Філія «Лозівський кінний завод №124» ДП «Конярство України»	2.10,8 (136) знятий	Зайцев Ю.
6	БАРИЧ	вор. жер.орл. 2021 р.н. (Чардаш-Будущая)	Філія «Запорізький кінний завод №86» ДП «Конярство України»	2.11,0 знятий	Красношлик О., майстер-наїзник
-	ФОРСАЖ	гн.жер. орл. 2020 р.н. (Жаворонок – Фабрика)	Пр.вл.Гафінець П.П. (Нар. у Дібрівському к/з)	2.11,3 (г/ст)	Кузьменко Д., 1 кат.
7	РУТИНА	сір. орл. Коб. 2021 р.н. (Ізбранник – Роксолана)	Філія «Лозівський кінний завод №124» ДП «Конярство України»	2.11,6 знята	Романько В., 3 кат.
-	ПАРНАС	вор. орл. Жер. 2017 р.н. (Афоризм-Подшивка)	Філія «Дібрівський кінний завод № 62» ДП «Конярство України»	знятий	Міцкевич П., майстер-наїзник
-	ІДЕЯ	сір. орл. коб. 2021 р.н. (Ізбранник – Дифузія)	Пр.вл.Іванова Ю.В. (нар.у Лозівському кінному завод №124» ДП «Конярство України»)	знята	Палкін І., 3 кат.

Приз розігрується у 2 гіти					
<i>Зайняте місце</i>	<i>Кличка коня</i>	<i>Масць, стать, порода, рік народження, походження</i>	<i>Власник</i>	<i>Жвавість</i>	<i>Наїзник, категорія</i>
1	БУМАЗЕЯ	гн. рис. Коб. 2021 р.н. (Монреаль – Бегонія)	Філія «Дібрівський кінний завод № 62» ДП «Конярство України»	2.07,6 (136) знята	Юркевич Ю., майстер-наїзник
2	ОКРУГА	гн. рис. Коб. 2021 р.н. (Greatest Image – Ресніца)	Філія «Запорізький кінний завод №86» ДП «Конярство України»	2.05,2 знята	Тальянський В., майстер-наїзник
3	ОПТИМАЛЬНІСТЬ	гн. рис. Коб. 2021 р.н. (Порядок – Омега)	Філія «Дібрівський кінний завод № 62» ДП «Конярство України»	2.09,4 знята	Трубецький А., майстер-наїзник
4	БУКІНГЕМ	гн. рис. Жер. 2021 р.н. (Greatest Image – Біометрія)	Філія «Запорізький кінний завод №86» ДП «Конярство України»	2.17,5 знятий	Макаров О. 1 кат.
5	МАГІЯ	вор. рис. Коб. 2020 р.н. (Графік-Міропія)	Філія «Дібрівський кінний завод № 62» ДП «Конярство України»	знята	Міцкевич П., майстер-наїзник
Жвавість призу за чвертями: 2.05,2; 29,5 – 32 – 33 – Оптимальність; 30,7– Округа					

ПРИЗ НА ЧЕСТЬ КІННОТНИКІВ УКРАЇНИ					
Для жеребців та кобил чистокровної верхової породи 2-річного віку					
Дистанція 1200 м					
4 група					
<i>Зайняте місце</i>	<i>Кличка коня</i>	<i>Масць, стать, рік народження, походження</i>	<i>Власник</i>	<i>Жвавість</i>	<i>Жокей/тренер, категорія</i>
1	САНСАРА РИМ	руд. коб. 2023 р.н. (Солітарі Стоун – Сарбона)	ПП «Римчук»	1.14,87	Швець М./ Москаль О.
2	ДАНТЕС РИМ	т-гн. жер. 2023 р.н. (Златогор-Джатра)	ПП «Римчук»	1.14,92	Москаль О./ Москаль О.
3	АЮДАГ	гн. коб. 2023 р.н. (Албанец-Арніка)	Філія «Запорізький к/з №86» ДП «Конярство України»	1.20,29	Ілієнко М., майстер-жокей/ Іващенко Г.Г.

4	МАЙВА	гн. коб. 2023 р.н. (Солітарі Стоун-Майда)	Пр.вл.Кашуба Г.В.	знята	Н.Ж./Шаталов В., майстер-тренер
---	-------	--	-------------------	-------	---------------------------------

ПРИЗ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Для коней орловської рисистої породи 3-х років

Дистанція 1600 м.

<i>Зайняте місце</i>	<i>Кличка коня</i>	<i>Мать, стать, порода, рік народження, походження</i>	<i>Власник</i>	<i>Жвавість</i>	<i>Наїзник, категорія</i>
1	ГОРЕЦЬ	сір. орл. жер. 2022 р.н. (Цельсій – Голгофа)	Філія «Лозівський кінний завод №124» ДП «Конярство України»	2.10,3	Макаров О., 1 кат.
2	ЕСЕНЦІЯ	сір. коб. орл. 2022 р.н. (Ізбранник – Ескадра)	Філія «Лозівський кінний завод №124» ДП «Конярство України»	2.10,6	Романько В., 3 кат.

3	РЕСНІЧКА	св.-гн. орл. коб. 2022 р.н. (Чардаш – Реклама)	Філія «Запорізький кінний завод №86» ДП «Конярство України»	2.11,0	Трубецький А., майстер-наїзник
4	ПАРИЖАНКА	т.-сір.орл. коб. 2022 р.н. (Жаворонок - Пісенька)	Філія «Дібрівський кінний завод № 62» ДП «Конярство України»	2.12,7	Оборін М., майстер-наїзник
5	АДЕНІУМ	чер.-сір. орл. жер. 2022 р.н. (Днепр - Австрія)	Філія «Дібрівський кінний завод № 62» ДП «Конярство України»	2.15,7	Юркевич Ю., майстер-наїзник
6	ОВАЦІЯ	чер.-сір. орл. коб. 2022 р.н. (Ізбранник - Ораторія)	Філія «Лозівський кінний завод №124» ДП «Конярство України»	2.16,7 (13б)	Гаврилук В. 3 кат.
7	ЦИЦЕРОН	сір. орл. жер. 2022 р.н. (Цельсій - Цапфа)	Філія «Лозівський кінний завод №124» ДП «Конярство України»	2.17,7 (13б)	Гаврилук О., майстер-наїзник
8	БУЧА	вор. орл. коб. 2022 р.н. (Чардаш-Будущая)	Філія «Запорізький кінний завод №86» ДП «Конярство України»	2.19,1	Красношлик О., майстер-наїзник
9	ЧОВНИК	сір. орл. жер. 2022 р.н. (Каботажний Груз Алтая - Чайна)	Філія «Запорізький кінний завод №86» ДП «Конярство України»	2.19,7	Заставнюк О., майстер-наїзник
-	ПАРАБОЛА	вор. орл. коб. 2022 р.н. (Банкет-Петунія)	Філія «Запорізький кінний завод №86» ДП «Конярство України»	2.23,4 (г/ст)	Лобов М.
10	РАБОТНИЦА	св.-гн. орл. коб. 2022 р.н. (Банкет - Ритміка)	Філія «Запорізький кінний завод №86» ДП «Конярство України»	2.24,0 (13б)	Денисюченко М.

Жвавість призу за результатами: 2.10.3 + 3.22 = 34.5 – 32 = 30.8 – Горіць

Додаток А

РЕКОРДИ ОДЕСЬКОГО ПОДРОМУ

Вік	Дист.	Стат ь	Рекорд	Кличка коня	Походження	Власник	Дата встановлення рекорда	П.І.Б. наїзника
РЕКОРДИ В ПРИЗІ								
2 – х	1600	коб.	2.08,8	РУМБА	Банкет - Рубка	к/з»Шахтер»	16.08.09г.	Красношлик О.С.
	1600	жер.	2.11,8	БОСВІК	Крестовий Похід-Бейжа	к\з 124.	12.10.08.	Горпенко.С.
3 – х	1600	коб.	2.07,6	БЕГУЩАЯ	Уклон – Блеклая	Запоріж.к\з	4.06.2006	Ковальський Е.М.
	1600	жер.	2.07,2	УБРАНЕЦЬ	Фортепіано - Упаковка	Запоріж.к\з	4.06.2006	Мироненко Р.В.
	2400	коб.	3.15,5	БЕГУЩАЯ	Уклон – Блеклая	Запоріж.к\з	8.10.2006	Ковальський Е.М.
	2400	жер.	3.18,6	ЕСМІНЕЦЬ	Малиновий Звін – Эхо	Лозовськ.к\з	8.10.2006	Красношлик Н.С.
4 – х	1600	коб.	2.06,4	КАНІТЕЛЬ	Піон – Каховка	к\з 1	23.07.89	Студеникін А.В.
				ВАЗА	Афоризм - Вздорна	к\з 62	10.09.2006	Оборін М.А.
	1600	жер.	2.04,5	ПОТОК	Кубік – Планіда	к\з 39	9.07.89	Буцко П.Д.
	2400	коб.	3.15,1	КАНІТЕЛЬ	Піон – Каховка	к\з 1	3.09.89	Пацерковський А.Ф.
	2400	жер.	3.11,6	ПОТОК	Кубік – Планіда	к\з 39	24.09.89	Буцко П.Д.
	3200	коб.	4.30,9	ТАВРІЯ	Водород – Тропка	«Павловське»	8.08.93	Рижих И.М.

	3200	жер.	4.30,8.	КАБОТАЖНИЙ ГРУЗ АЛТАЯ	Лукомор-Істина	«Шахтер»	12.10.08	Михайленко.С.М.
	4800	жер	7.01,3	УДІВІТ	Дельфін - Упаковка	Запоріж.к/з.	20.11.11г.	Тал'янський.В.А.
Ст.вік	1600	коб.	2.06,4	за.коб.КАНІТЕЛЬ	Піон – Каховка	к\з 1	23.07.89	Студеникін А.В.
				за.коб.ВАЗА	Афоризм - Вздорна	к\з 62	10.09.2006	Оборін М.А.
	1600	жер.	2.03,3	ПІОН	Отклік – Приданниця	к\з 62	1974	Смірнов В.Н.
	2400	коб.	3.15,1	за коб. КАНІТЕЛЬ	Піон – Каховка	к\з 1	3.09.89	Пацерковський А.Ф.
	2400	жер.	3.10,7	ПОТОК	Кубік – Планіда	к\з 39	12.07.92	Буцко П.Д.
	3200	коб.	4.30,9	за коб. ТАВРІЯ	Водород – Тропка	«Павловське»	8.08.93	Рижих И.М.
	3200	жер.	4.25	РЕНКЛОД	Кабул-Реакція	Запоріж..к\з	12.10.08	Авдемирець.А.А.
	4800	жер	7.01,3	жер. УДІВІТ	Дельфін - Упаковка	Запоріж.к/з.	20.11.11г.	Тал'янський.В.А.
РЕКОРДИ В ПРИЗІ								
2 – х	1600	коб.	2.10,3	ВАРІАЦІЯ	Яворті – Впадина	Куйбишевськ	1978	Суханін Ю.П.
	1600	жер.	2.11,6	ГЕКТОР	Капеллан – Гіпотеза	вл.Лукацкая Н.С.	15.10.2006	Красношлик О.С.
3 – х	1600	коб.	2.05,0	БУРЯ	Регістр – Бульба	Дубровський	15.09.2010г.	Авдемирець.А.А
			2.05,0	ГУБКА	Камін - Грація	Дубровський	5.06.2011г.	Авдемирець.А.А
	1600	жер.	2.03,6	ГОГОТУН	Глібт – Горечь	Вл.Лукацька	1.06.2008	Красношлик О.С.

	2400	коб.	3.08,9	БУРЯ	Регістр - Бульба	Дубровський		Авдемирець.А.А.
	2400	жер.	3.13	ГОГОТУН	Глібт - Горечь	Вл.Лукацька	5.10.08	Красношлик.Н.С.
4 – х	1600	коб.	2.02,4	БУРЯ	Регістр - Бульба	Дубровський	19.06.2011г	Авдемирець.А.А.
	1600	жер.	2.00,0	ГОГОТУН	Глібт – Горечь	Вл.Лукацька	10.05.2009г.	Красношлик.Н.
			2.00,0	ПОРЯДОК	Джил,С Краун – Пасія	Запоріжск.	19.06.2011г.	Ковальський.Е.
	2400	коб.	3.07,7	БУРЯ	Регістр - Бульба	Дубровський	2.10.2011г	Авдемирець.А.А.
	2400	жер.	3.09,3	ДЕЛЬФІН	Фім – Диспозиція	Азинський	1988	Буцко П.Д.
	3200	коб.	4.15,5	БУРЯ	Регістр - Бульба	Дубровський	18.09.2011г	Авдемирець.А.А.
	3200	жер.	4.15,5	За коб БУРЯ	Регістр - Бульба	Дубровський	18.09.2011г	Авдемирець.А.А.
	4800	коб.	6.50,0	ПРОКАЗНИЦЯ	Компас-Побойка	«Шахтер»	12.10.08.	Михайленко.С
	4800	жер.	7.00.3	РЕЙС	Спід Сквеад-Радость	Запоріжськ.	20.1.12.	Гайченя.Т.Н.
Ст.вік	1600	коб.	2.02,4	За коб БУРЯ	Регістр - Бульба	Дубровський	19.06.2011г	Авдемирець.А.А.
	1600	жер.	1.57,7	ЄЛЛОВА	Яспіс дю Буа – Папілон	вл. Блок	2.08.92	Блок А.
	2400	коб.	3.07,7	За коб БУРЯ	Регістр - Бульба	Дубровський	18.09.2011г	Авдемирець.А.А.

	2400	жер.	3.08,0	ГЕКСАН	Камін - Гряда	Дубровський	2.10.2011г	Міцкевич.П.В.
	3200	коб.	4.21,2	ОПАЛА	Прогул - Освіта	к/з№61	18.09.2011г	Кузьменко.А.О
	3200	жер.	4.16,3	ЦИТРУС	Тембр – Ціль	к\з 105	1985	Буцко П.Д.
	4800	коб.	6.50,0	За коб ПРОКАЗНИЦЯ	Компас-Побойка	«Шахтер»	12.10.08.	Михайленко.С
	4800	жер.	6.45,5	ПРИЗНАК	Кастелло - Пальміра	Гайченя.Т.Н.	4.10.09	Авдемирець.А. А